

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi
Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	15.02.2019
Received / Makale Geliş	14.11.2018	Published / Yayınlanma	16.02.2019

KOBİ'LERİN MALİYET YÖNETİMİ FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ: ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ¹

EXAMINING THE COST MANAGEMENT AWARENESS OF SMES: ELAZIG PROVINCE EXAMPLE

Öğr. Gör. Meltem GÜL

Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü,
Elazığ / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-8085-0704

Dr. Öğretim Üyesi Özcan DEMİR

Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Elazığ / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0001-9382-6781

ÖZET

Teknolojik gelişmeler ve küresel rekabet koşulları işletmelerin mevcut üretim tekniklerini ve yapılarını sürekli değiştirmeye ve geliştirmeye zorlamaktadır. Bunların arasında maliyet ve yönetim muhasebesinin bulgularının da geldiğini görmekteyiz. Yeni üretim teknolojileri ve bileşenleri klasik yöntemler yerine modern tekniklerin uygulanmasını gerekli kılmakta, bu da doğal olarak ürün maliyetlerinin daha sık hesaplanmasına yol açmaktadır. Çok iyi işleyen maliyet yönetimi, tedarik safhasından satış aşamasına kadar pek çok süreci olumlu etkilemektedir.

Çalışmamızda Elazığ ilinde KOBİ ölçeğinde bulunan üretim işletmelerinin maliyet farkındalığı incelenmiş ve bu işletmelerin maliyet yönetimi farkındalığı içerisinde buldukları ancak, içerisinde buldukları koşullar ve ölçek yapısından dolayı birçoğunun bu olumlu etkilerden yeterli ölçüde yararlanmadıkları tespit olunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kobi, Maliyet Yönetimi, Farkındalık

ABSTRACT

Technological developments, and global competition conditions, force businesses to constantly change and improve existing production techniques and practices. Among these, we can see that the findings of cost and management accounting are also coming. New production technologies and components necessitate the application of modern techniques instead of classical methods, which naturally leads to more frequent calculation of product costs. Very well functioning cost management affects many processes from the supply stage to the sales stage positively.

In our study, the cost awareness of production enterprises located in Elazığ province in the scale of SMEs has been examined. Businesses are aware of cost management awareness, but it has been determined that some of them have not benefited from these positive effects sufficiently due to the conditions and scale of their presence.

Keywords: SME, Cost Management, Awareness

1. GİRİŞ

Günümüz iş yaşamı çok hızla değişen ve gelişen dinamik bir yapıya sahip bulunmakta, bu durumda işletmelerin üzerinde sürekli bir baskı unsurunu doğurmaktadır. Bu değişime direnmek ya da aksi yönde hareket etmek mümkün değildir. Çünkü bu işletmelerim yaşamlarını sürdürmelerinin, pazar paylarını koruyabilmelerinin ve büyüebilmelerinin temel koşulu, değişime ve gelişmeye ayak uydurmalarına bağlı kalmaktadır. İşletmelere gerek bu koşullara uyum sağlayabilmek, gerekse de ürün-fiyat politikalarını sağlıklı oluşturabilmek için maliyet yönetimi ve araçlarından etkin bir şekilde yararlanmak

¹ Bu çalışma, 12 Mayıs 2018'de Antalya 'da düzenlenen Uluslararası Sosyal Bilimler ve İnovasyon Kongresi'nde sunulan "KOBİ'lerin Maliyet Yönetimi Farkındalığının İncelenmesi: Elazığ İli Örneği" tebliğinden türetilmiştir

zorunda kalmışlardır. Bu bir zorunluluk olarak karşımıza çıksa da aslında pek çok işletme fonksiyonunun çalışmasını kolaylaştırmakta ve karar sürecinin doğru çalışmasına destek sunmaktadır.

Büyük işletmeler maliyet yönetim sisteminin farkındalığı içerisinde bulunmakta olup, bu sistemin olumlu çıktılarından yararlandıkları bilinmektedir. Oysa KOBİ'lerin bu farkındalığa sahiplik durumları ve güncel yaşamlarında bunların olumlu etkilerinden ne düzeyde yararlandıklarının tespit edilmesi bizleri bu çalışmaya yönelten en temel unsurlar arasında yer almıştır.

Çalışmamızda; öncelikle literatür çalışması yapılmış olup, konuyla ilgili uluslararası ve ulusal düzeyde yapılan çalışmalar incelenmiş ve bu doğrultuda hazırlanan anketle, Elazığ ilinde 96 adet, üretim yapan KOBİ'de uygulanmış ve sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dünyada ve Türkiye'de üretim yapan işletmelerin yüzde doksandan fazlasını KOBİ'lerin oluşturması araştırma konusunun önemini göstermektedir. KOBİ'lerin iş yaşamlarındaki temel başarılarının içerisinde hiç kuşkusuz yenilik ve gelişmelere uyum sağlamak yer almaktadır. Maliyet yönetimi alanında ortaya çıkan farkındalığın işletmelere pek çok alanda faydalar getireceğine olan inancın tespit edilmesi çalışmanın temel çerçevesini oluşturmuştur.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Fatma Karakaya Demirkutlu (2015:60) Maliyet Yönetimi ve Kobilerin Farkındalıkları: Ampirik Bir Çalışma adlı çalışmada Ankara ilinde organize sanayi bölgesinde üretim yapan KOBİ'lerle yaptığı araştırmada, maliyetleri izlemek için işletmede ayrı birim oluşturan KOBİ'lerin oluşturmaya göre maliyet yönetimi farkındalıklarının daha yüksek olduğu, İşletmelerin maliyet yönetimi konusunda olumlu görüşleri olsa da yöntemleri işletmelerinde uygulamak konusunda çekimser kaldıkları, katılımcıların maliyet yönetimi sistemi konusunda yeterince bilgiye sahip olmadığı sonuçları ortaya çıkmıştır. Ayrıca ülke ekonomisinde önemli yer tutan KOBİ'lerin maliyetlerin hesaplanması ve izlenmesi konusunda geleneksel maliyet muhasebesi anlayışını devam ettirdiği, maliyet yönetimi sistemi anlayışının yaygınlaşmadığı çalışmanın sonuçları arasındadır.

Selçuk Yalçın'ın (2006:33) yılında Rekabet Avantajı Sağlamada Stratejik Maliyet Yönetiminin Muhasebe Uygulamalarıyla İlişkileri adlı çalışmada, geleneksel maliyet ve yönetim muhasebesi uygulamalarının stratejik maliyet yönetiminin bilgi ihtiyaçlarını karşılayamadığı, bu çerçevede Faaliyet Tabanlı Maliyetleme, Hayat Seyri Maliyetleme, Hedef Maliyetleme, Kaizen Maliyetleme ve Kalite Fonksiyon Yayılımı gibi yöntemlerin stratejik maliyet yönetiminin değer zinciri analizi, stratejik konum analizi ve maliyet etkenleri analizlerinde yardımcı yöntemler olarak belirtilebileceğini dile getirmiştir. Belirtilen yöntemlerin stratejik maliyet yönetimi uygulamaları çerçevesinde değerlendirilmesi ve işletmeler tarafından kullanılması işletmelerin rekabet avantajı sağlaması ve bunu sürdürebilmesinde yararlı olacağı görüşündedir.

Ardıç, Öndeş ve Öztürk tarafından (2012:25) yapılan çalışmada maliyet yönetimi yaklaşımları ve devlet orman işletmelerinde uygulanabilirliklerini araştırmak için, 27 Orman Bölge Müdürlüğüne ve 217 Devlet Orman İşletmelerine yüzyüze görüşme ile anket uygulamışlardır. Çalışma sonucunda, Maliyet yönetimi yaklaşımlarının yeterince bilinmediği ve uygulanmadığı, Maliyetlerin 1952 yılında Resmi Gazetede yayımlanan ve en son 1984 yılında kısmi değişiklik yapılan döner sermaye yönetmeliğine göre hesaplandığı, Maliyet belirleme yöntemlerinin yetersiz olduğu veya yöntemin gerektiği şekilde uygulanmadığı, Maliyet muhasebe sistemi için yeterli bilgi ve belge mevcut ve düzenlenmekte olmasına rağmen, bu bilgi ve belgelerin yönetim kararlarında, planlama ve kontrol amacıyla kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.

Kartal ve Bozok' un (2011:11) yaptıkları Çağdaş İşletme Çevrelerinde Maliyet Yönetimi adlı çalışmada, günümüzde çağdaş işletme çevresi içinde geleneksel maliyet yönetimi ve maliyet muhasebesi uygulamalarının aynen kullanılmasının mümkün olmadığını savunmaktadırlar. Tam zamanlı üretim ve stok yönetimi, hedef maliyetleme, kaizen maliyetleme, değer zinciri yönetimi, toplam kalite yönetimi vb. yöntemlerin maliyet yönetimi uygulamaları içinde bütünleşik yaklaşımlı olarak kullanılması gerektiğini savunmaktadırlar.

Acar, Tolunay ve Alkan (2004:116) Devlet Orman Fidanlık İşletmelerinde Maliyet Yönetimi Çabaları Ve Maliyet Yönetiminin İşletme Başarısındaki Rolü üzerine bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Ve bu çalışmada 46 orman fidanlık müdürlüğüyle görüşerek yüz yüze anket yöntemini uygulamışlardır.

Çalışma sonucunda Devlet Orman Fidanlık İşletmelerinin zararına faaliyet gösterdikleri tespit edilmiştir. İşletme ekonomisi bakımından yaşanan problemlerin büyük çoğunluğunun maliyet yönetimine gereken önemin verilmemesinden kaynaklandığını düşünmektedirler. Bu nedenle mevcut kayıt ve maliyet belirleme yöntemi gözden geçirilmesi gerektiğini, ve uzun vadede daha etkili maliyet yönetimi gerçekleştirmeye hizmet edebilecek yöntemlere geçiş koşulları oluşturulması gerektiği görüşünü savunmaktadırlar.

Hasan Alkan'ın (2001:190) İşletme Başarısında Maliyet Yönetiminin Rolü Ve Maliyet Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar isimli çalışmasında İleri üretim felsefelerinin işletmelerde uygulamaya başlanmasıyla birlikte işletmelerin maliyet yönetimine önem vermek zorunda olduklarını, ancak maliyet ve yönetim muhasebesi sistemlerinin işletmelerde yapılandırılmaması nedeniyle, maliyet yönetiminin bir yönetim aracı olarak işletmelerde kullanılmasının, mevcut şartlarda mümkün olmadığını dile getirmiştir.

Nedim Yüzbaşıoğlu tarafından (2004:408) yapılan İşletmelerde Stratejik Yönetim Ve Planlama Açısından Stratejik Maliyet Yönetimi Ve Enstrümanları isimli çalışmasında işletmeler veya diğer organizasyonlar açısından hedef maliyet stratejik yönetimin ve planlamanın önemli unsuru olduğunu ifade etmiştir. Yazara göre muhasebe, işletmeler açısından, işletme yönetiminde kayıt düzeni olmaktan çıkarak geleceğe yönelik plan ve stratejilere de ışık tutan, yol gösteren, daha doğrusu ileriye dönük ortaya çıkabilecek çeşitli yönetim gereksinimlerine duyarlı bir araç konumuna gelmiştir.

Karacıoğlu ve Öztürk tarafından (2012:495) İMKB'ye Kayıtlı Sanayi İşletmelerinin Maliyet Yönetim Sistemlerini Uygulama ve Uygulamama Nedenlerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda işletmelerin en çok faaliyet tabanlı maliyetleme sistemini kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni olarak ise mamullerin gerçek maliyetini belirleme, maliyet azaltımını, maliyet yönetimini ve kontrolünü sağlamak olarak ifade etmişlerdir. İşletmeler maliyet yönetim sistemlerini en fazla üretim maliyetlerini azaltmak için uygulamakta olup, bu sistemleri uygulamayan işletmeler en çok yöntemler hakkında yeterli bilgi sahibi olmamaları nedeni ile uygulamamaktadır. Yazarlara göre lisans düzeyinde eğitimde maliyet yönetim sistemlerine uygulamalı olarak ağırlık verildikçe söz konusu sistemler daha fazla kabul görecektir.

Emin Yürekli tarafından (2017:165) KOBİ'lerde Yönetim Ve Maliyet Muhasebesinin Stratejik Karar Alma Üzerine Etkisi üzerine yapılan çalışmada Denizli Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren 47 işletme ile görüşülmüştür. Ve Denizli'deki işletmelerin yönetim muhasebesine oranla maliyet muhasebesinden yeterince faydalanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Yazara göre bu iki uygulama, birbirinden çok farklı gibi düşünülmemeli, bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Titiz ve Çetin'in (2000:136) Karar Almada Geleneksel Maliyet Yönetimi Yaklaşımında Yaşanan Gelişmeler ve Stratejik Maliyet Yönetimi konulu çalışmasında İşletme yönetiminde ve maliyet kontrolünde başarılı olmak için, işletme yöneticilerinin etkili maliyet yönetimleri ve stratejilerini uygulamaları gerektiğini savunmuşlardır. Ayrıca stratejik maliyet yönetiminin yöneticilerin kararlarına yardımcı olmak amacıyla, maliyetlerin denetim altına alınması, ürün kalitesi, verimlilik standartlarının geliştirilmesinde bir veri derleme ve karar verme mekanizması olacağını düşünmektedirler.

Köroğlu ve Dendeş (2017:282) Aydın'daki üretim işletmelerinin maliyet hesaplama yöntemlerinin incelemişlerdir. Çalışmanın amacı işletmelerin geleneksel maliyet muhasebesi yöntemlerini mi yoksa çağdaş maliyet yöntemlerini mi kullandıklarını tespit etmek üzerine gerçekleşmiştir. Çalışma sonucunda işletmelerin geleneksel maliyet muhasebesi yaklaşımlarını benimsedikleri ortaya çıkmıştır. İşletmelerin çok az bir kısmı çağdaş maliyet yöntemlerini kullanmışlardır. Yazarlara göre geleneksel maliyet muhasebesi yöntemlerinin ileri maliyet muhasebesi yaklaşımlarından daha kolay olması ve ileri maliyet muhasebesi yaklaşımlarının tam olarak bilinmemesi, uygulama örneklerinin çok sınırlı olması nedeni ile geleneksel yaklaşımlardan vazgeçemedikleri anlaşılmıştır.

Demir ve Çiftçi'nin (2017:604) Maden İşletmelerinde Maliyet Muhasebesi Sistemi: Bir Mermer İşletmesinde Uygulama konulu çalışmalarında işletmenin üretim yapısı incelendiğinde, mamul maliyetlerinin yanlış maliyetleme yöntemi ile hesaplandığını, işletmede yapılan maliyet hesaplamalarında mamul maliyeti gerçekleştenden çok daha yüksek hesaplandığını tespit etmişlerdir. Uygulanan bu yanlış yöntem, birim maliyetlerin gerçek dışı oluşmasına ve yönetimin yanlış kararlar almasına sebep olmaktadır. Bu nedenle yazarlar her işletmenin üretim yapısına, işletme büyüklüğü ve örgüt yapısı gibi kendi özelliklerine uygun bir maliyet muhasebesi sisteminin kurulması, sürekli olarak

geliştirilmesi ve değişen koşullara uyumlaştırılabilmesiyle gerçek bir bilgi akışı sağlanabileceğini savunmaktadırlar.

Ali Altınbay tarafından (2006:162) Etkin Bir Maliyet Yönetim Sistemi Olarak Hedef Maliyetleme Sistemi ve TMMT Uygulaması konulu bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada hedef maliyetleme sisteminin Toyota Motor Manufacturing Turkey tesisinde nasıl uygulandığı ifade edilmeye çalışılmıştır. Toyota'daki hedef maliyetleme sürecine; bir mamulün tasarımından üretimine, satışından satış sonrasına kadar muhatap olunan tüm taraflar dahil edilerek geniş kapsamlı bir katılım sağlandığı belirtilmiştir. Ayrıca yazara göre, hedef maliyetleme sisteminin üstünlüğü, maliyetleri oluştuktan sonra değil henüz oluşmadan yönetme ilkesinden kaynaklanmaktadır. Oysa geleneksel maliyet sistemlerinde değişikliklerin çoğu üretim başladıktan sonra yapılmaktadır. Sonuçta hedef maliyetlemeyi uygulayan işletmeler üretim başladıktan sonra çok az mühendislik değişikliğine başvururken, hedef maliyetlemeyi uygulamayan işletmelerin üretiminin başlamasıyla önemli sayıda tasarım değişikliğine gittiği görülmektedir.

Saban ve İrak (2009:105) Çağdaş Maliyet Yönetimi Sistemlerinden Sürece Dayalı Faaliyet Tabanlı Maliyetleme konulu bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada, Sürece dayalı faaliyet tabanlı maliyetleme yönteminin, yöneticilere daha anlamlı maliyet ve karlılık bilgilerini daha hızlı ve daha ucuza sunmakta olduğu, yöntemin en büyük yararlarından birinin de doğru ürünler üzerinde daha fazla zaman harcayıp karlı müşterilere odaklanmayı sağlaması olduğu belirtilmiştir.

Demir ve Gül (2015:189) Üretim Yapan Kobi'lerde Karar Sürecine Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkileri: Trbl Bölgesinde Yapılan Bir Araştırma konulu çalışmada, maliyet analizlerinin öneminin işletmelerde yeterince kavranmadığını, işletmelerin maliyeti sadece üretilen mal ile ilgili ve belirli unsurlarla kısıtlı olarak ele aldıklarını ifade etmişlerdir.

3. ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmamızda KOBİ'lerin maliyet yönetimi ve bununla ilgili kullandıkları sistemleri tespit etmek esas amacımızdır. Bununla beraber maliyet sistem ve yapısını oluşturamamış veya bu alanda yetersizliği bulunan işletmelerin, bu yapıya bakış açılarını ve farkındalığını ortaya çıkarmakta diğer bir amacımız olarak çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Ekonomik yapı içerisinde önem arz eden KOBİ'lerin yönetsel başarıları ile, sürdürülebilir büyüme, istihdam ve etkin rekabet yapabilmeleri mümkün olmaktadır. Yönetsel başarı içerisinde maliyet yönetiminin ayrı bir yeri bulunmaktadır. Maliyeti önemseyen işletmelerin, sağlıklı büyümeleri ve piyasada varlıklarını hissettirmeleri bu faktörün önemini yadsınamaz kılmaktadır. Bu çerçevede çalışmamızda KOBİ'lerin maliyet yönetimi farkındalığını tespit etmek ve bu alanda işletmelere ve çalışmalara destek olmak hedeflenmiştir.

3.2. Çalışmanın Yöntemi ve Sınırlılıkları

Elazığ Ticaret ve Sanayi Odası ile Kosgeb'de kayıtları bulunan küçük ve orta ölçekli işletme tanımlamasına uygun mal ve hizmet üretimi yapan işletmelerden (mikro ölçekliler hariç tutularak) seçilen 128 işletme ile çalışmaya başlanmış ancak çalışma 96 işletme ile gerçekleştirilebilmiştir. Bunun nedenleri arasında işletmelerin ankete olan tutumları ve sık sık değişik konularda yapılan anketlerden sıkılmış olduklarını söyleyebiliriz. Bu yüzden yüz yüze yapılan bu çalışmamız oldukça zor koşullarda gerçekleşmiştir.

Bu araştırmada temelde nicel verilere dayalı araştırma ve ölçme yöntemi benimsenmiştir. Bu noktadan hareketle anket belirlenmesinde nicel verilere dayalı olan araştırma ve ölçme yöntemlerinin benimsendiği çalışmalarda yaygın olarak kullanılan Likert ölçeği model olarak kullanılmıştır. Ölçekte yer alan ifadeler 5'li bir ölçeğe göre değerlendirilmektedir. Anketler yüz yüze görüşme teknikleri uygulanarak doldurulmuş ve sonuçlar SPSS 22 programında değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

3.3. Araştırmanın Temel Hipotezi

Araştırmamızda 1 adet temel hipotez belirlenmiştir.

H1: İşletmelerde ölçek yapısı büyüdükçe maliyet yönetimi olumlu bir şekilde gelişme göstermektedir.

3.4. Güvenirlilik Analizi

Çalışmamızda Cronbach Alpha katsayısı 0,824 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam bize ölçeğin yeterli derecede güven arz ettiğini göstermektedir.

3.5. Araştırmanın Analizi

Araştırma analizi aşağıda sunacağımız tablolar ve bu tablolardaki sonuçların incelenmesi çerçevesinde gerçekleşecektir.

Tablo:1 İşletmeler Hakkında Genel Bilgiler

Katılımcıların İş Yerindeki Statüsü	Frekans	%
Yönetici (Genel Müdür, Müdür Yrd.vb)	76	%16.6
Muhasebe Personeli	38	%39.6
Maliyetlerden Sorumlu Personel	12	%12.6
Şirket Sahip ve Ortaklar	22	%22.9
İşletme Dışından Personel (Smmm vb.)	8	%8.3
Toplam	96	%100.0
Katılımcıların Eğitim Durumu		
İlköğretim	4	%4.2
Ortaöğretim	20	%20.1
Önlisans	30	%32.2
Lisans	34	%35.3
Lisansüstü	8	%8.2
Toplam	96	%100.0
İşletmelerin Faaliyette Bulunduğu Sektörler		
Taş, Toprak İnşaat	35	%36.4
Ağaç Mobilya Sanayii	18	%18.8
Plastik Sanayii	17	%17.8
Gıda	16	%16.6
Demir Çelik, Metal Eşya	10	%10.4
Toplam	96	%100.0
Çalışanların Sayısal Dağılımı		
10 – 40 kişi	54	%56.2
41 – 80 kişi	28	%29.1
81 - 100 kişi	12	%12.6
100 üzeri	2	%2.1
Toplam	96	%100.0
Üretim Maliyetlerini Periyodik Hesaplama Dönemleri		
1 ay	72	%75.0
3 ay	12	%12.5
6 ay	4	%4.1
1 yıllık	8	%8.4
Toplam	96	%100.0
İşletme İçinde Maliyetlerin İzlendiği Bölümün Bulunma Durumu		
Bulunmaktadır	39	%40.6
Bulunmamaktadır	57	%59.4
Toplam	96	%100.0

96 işletmeye uyguladığımız anketimize katılan katılımcılarımızın iş yerindeki statüsüne baktığımızda %17'sinin yönetici %40'nın muhasebe personeli %12 sinin maliyetlerden sorumlu personel %23'ünün işletmelerin sahip ya da ortakları ve %8'inin işletme dışındaki personellerden oluştuğunu görmekteyiz. Bu soruyu sormaktaki amacımız işletmelerin kaçında maliyetlerden sorumlu personel olduğunu tespit etmektir. Buna göre katılımcıların %12 sinin maliyetlerden sorumlu personel olduğu görülmektedir. Bu durum bize işletmelerin bünyelerinde maliyet yönetimi birimi oluşturduklarını ve maliyet yönetimine gerekli önemi verdikleri kanıtlamaktadır.

Katılımcıların eğitim durumlarına baktığımızda %4'ü ilköğretim mezunu %20'si ortaöğretim mezunu %32'si önlisans mezunu %36'sı lisans mezunu ve %8'inin lisansüstü mezunu olduğunu görmekteyiz. Katılımcılarımızın %76'sının üniversite mezunu durumundadır. Bu soruyu sormaktaki amacımız

katılımcıların eğitim seviyesinin yüksekliğinin işletmelerde muhasebe algısının ve maliyet yönetimi farkındalığının artmasına olan etkilerini görebilmektir.

Anketimize katılan işletmelerin faaliyette buldukları sektörleri incelediğimizde %10'unun demir çelik – metal eşya %36'sının inşaat %17'sinin gıda %18'inin plastik sanayii %19'unun ağaç mobilya sanayii sektöründe faaliyet gösterdiğini görmekteyiz. Faaliyette bulunan sektörün büyük çoğunluğunu inşaat sektörünün oluşturduğu görülmektedir. Bunun sebebi Elazığ ilindeki Kobi'lerin çoğunluğunun inşaat alanında faaliyet göstermesidir.

Çalışanların sayısal dağılımına baktığımızda işletmelerin %56'sında 10 -40 kişi çalışmakta, %29'unda 41 -80 kişi çalışmakta, %13'ünde 81 – 100 kişi çalışmakta ve %2 sinde 100 üzerinde işçi çalışmaktadır. Çalışan sayıları göz önüne alındığında ölçek yapısının çoğunlukla 10 – 40 kişi aralığında olduğu görülmektedir.

İşletmelerin üretim maliyetlerini periyodik olarak hesaplama dönemlerine baktığımızda %75'i aylık %13'ü 3 aylık %4'ü 6 aylık %8'i bir yıllık olarak hesaplanmaktadır. Üretim maliyetlerinin hesaplanma döneminde beklediğimiz sonuç maliyetlerin aylık olarak hesaplanmasıdır.

İşletme içerisinde maliyetlerin izlendiği bölümün bulunup bulunmama durumuna baktığımızda işletmelerin %41'inde maliyetlerin izlendiği bir birim bulunmaktadır. Bu işletmelerin maliyet muhasebesinin işletmelere sunduğu fırsatların farkında olduklarını söyleyebiliriz. %59'unda ise maliyetlerin izlendiği ayrı bir birim bulunmamaktadır.

Tablo:2 Maliyetlerin Belirlenme Yöntemleri

Zamana Göre Maliyet Belirlenmesi	Fiili Maliyet		Tahmini Maliyet		Standart Maliyet		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
	68	70.8	18	18.8	10	10.4	96	100
Kapsam Açısından Maliyetleri Sınıflandırma	Normal Maliyet		Değişken Maliyet		Tam Maliyet		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
	42	43.8	19	19.8	35	36.4	96	100
Maliyetlendirme Şekli Açısından Sınıflandırma	Sipariş Maliyet		Safha Maliyet		Diğer Maliyetler		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
	75	78.1	16	16.7	5	5.2	96	100

Maliyetlerin belirlenme yöntemlerini incelediğimizde zamana göre maliyetlerin belirlenmesinde işletmelerin %71 fiili %19'u tahmini %10'u standart maliyet yöntemini kullandıklarını dile getirmişlerdir. Kapsam açısından maliyetlerin belirlenmesinde işletmelerin %44'ü normal %20'si değişken %36'sı tam maliyet yöntemini kullandıklarını dile getirmişlerdir. Maliyetlendirme şekli açısından ise işletmelerin %78'i sipariş %17'si safha %5'i diğer maliyetleri kullandıklarını ifade etmişlerdir. İşletmelerin modern maliyet yöntemlerinin yanı sıra genellikle geleneksel maliyet yöntemleri kullandıklarını söyleyebiliriz.

Tablo:3 Maliyet Yönetiminin Değerlendirilmesi

Önermeler	N	Ortalama	Standart Sapma
Maliyet yönetiminden beklenen maliyetlerin kontrolü ve maliyetleri azaltmaya yönelik tedbirlerin alınmasıdır.	96	4,21	,69
Maliyet yönetiminin karlılık üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır.	96	4,38	,71
İşletmelerin Stratejisini belirlemede maliyet yönetimlerinin etkisi önemlidir.	96	3,84	,82
İşletme faaliyetlerindeki başarı maliyet yönetimi ile değerlendirilir.	96	3,28	1,14
Rekabet ortamında maliyet yönetimi işletmeye güç katar.	96	3,78	,92
Maliyet yönetimi ile finansal yönetim eş güdüm halinde olmalıdır.	96	4,24	,88
Maliyet yönetiminde etkinlik sağlanması için işletmede maliyet yönetimi yapısı oluşturulmalıdır.	96	3,96	1,02
Maliyet yönetiminde üretilen bilgiler işletme yönetiminin yol gösterici olur.	96	4,10	,86

Maliyet yönetiminde başarı için etkin bir veri tabanı oluşturulmalıdır.	96	4,14	,72
Maliyet yönetimi, işletmede maliyet ve yönetim muhasebesi uygulamalarından etkin yararlanmayı gerektirir.	96	4,30	,91
Maliyet yönetimi stratejik plan ve bütçelerin hazırlanmasında en önemli etkidir.	96	3,96	,77
Maliyet yönetimi işletme içinde iç kontrol sisteminin etkisini artırır.	96	3,56	1,12
Maliyet yönetimi mamul fiyatlama politikası açısından önem arz eder.	96	4,02	,98
İşletmelerin maliyet yönetimi sistemi birimi kurması gereklidir.	96	3,10	1,28
İşletmede maliyet, hacim, kar analizi için maliyet yönetimi araçlarından yararlanılmalıdır.	96	3,48	1,62

İşletmelere sunduğumuz önermeleri incelediğimiz zaman işletmeler “Maliyet yönetiminden beklenen maliyetlerin kontrolü ve maliyetleri azaltmaya yönelik tedbirlerin alınmasıdır” önermesine 4,21 ortalamayla katıldıklarını dile getirmişlerdir. “Maliyet yönetiminin karlılık üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır” önermesine 4,38 ortalamayla katıldıklarını söylemişlerdir. “İşletmelerin stratejisini belirlemede maliyet yönetimlerinin etkisi önemlidir” önermesine işletmeler,3,84 ortalamayla katılmışlardır. “İşletme faaliyetlerindeki başarı maliyet yönetimi ile değerlendirilir” önermesine işletmelerin 3,28 ortalamayla kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu duruma bünyesinde maliyet birimi olmayan işletmelerin sebep olduklarını söyleyebiliriz. “Rekabet ortamında maliyet yönetimi işletmeye güç katar” önermesine işletmeler 3,78 ortalamayla katıldıklarını söylemişlerdir. “Maliyet yönetimi ile finansal yönetim eş güdümlü olmalıdır.” önermesine işletmeler 4,24 ortalamayla katıldıklarını dile getirmişlerdir. “Maliyet yönetiminde etkinlik sağlanması için işletmede maliyet yönetimi yapısı oluşturulmalıdır.” önermesine işletmeler 3,96 ortalamayla katıldıklarını söylemişlerdir. “Maliyet yönetiminde üretilen bilgiler işletme yönetiminin yol gösterici olur.” önermesine işletmelerin 4,10 ortalamayla katıldıkları görülmektedir. “Maliyet yönetiminde başarı için etkin bir veri tabanı oluşturulmalıdır.” önermesine işletmeler 4,14 ortalamayla katılmışlardır. “Maliyet yönetimi, işletmede maliyet ve yönetim muhasebesi uygulamalarından etkin yararlanmayı gerektirir.” önermesine işletmeler 4,30 ortalamayla katıldıklarını ifade etmişlerdir. “Maliyet yönetimi stratejik plan ve bütçelerin hazırlanmasında en önemli etkidir.” önermesine işletmelerin 3,96 ortalamayla katıldıkları görülmektedir. “Maliyet yönetimi işletme içinde iç kontrol sisteminin etkisini artırır.” önermesine işletmeler 3,56 ortalamayla katıldıklarını söylemişlerdir. “Maliyet yönetimi mamul fiyatlama politikası açısından önem arz eder.” önermesine işletmeler 4,02 ortalamayla katıldıklarını söylemişlerdir. “İşletmelerin maliyet yönetimi sistemi birimi kurması gereklidir.” önermesine işletmelerin 3,10 ortalamayla kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu duruma bünyesinde maliyet birimi bulundurmayan işletmelerin bu birimi kurdukları zaman ek bir maliyet oluşacağından korktukları sebebiyet vermiştir. Ve son olarak “İşletmede maliyet, hacim, kar analizi için maliyet yönetimi araçlarından yararlanılmalıdır.” önermesine işletmelerin 3,48 gibi bir değerle kararsız kalmak ve katılmak arasında kaldıkları görülmektedir.

3.6. Temel Hipotezin Analizi

H1: İşletmelerde ölçek yapısı büyüdükçe maliyet yönetimleri olumlu bir şekilde gelişme göstermektedir.

Çalışan sayısı	N	Sıra Ortalaması		
10-40 kişi	54	16,4	Chi Square	38,048
41 – 80 kişi	28	21,2		
81 – 100 kişi	12	30,8	Df	4
100 üzeri	2	44,6		
Toplam	96		Asym Sig (p)	,000

Bu hipotez ile işletmede çalışan sayısı dağılımı göz önüne alınarak işletmelerin bu açıdan farkındalığı izlenmeye çalışılmıştır. Bu hipotez Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir.

H1 hipotezi 0,05 anlamlılık seviyesinde test edilmiştir. Asym Sig değeri (p) < 0,05 den küçük olduğundan hipotez kabul edilmiştir.

Sıra ortalamaları karşılaştırıldığında en yüksek farkındalığın 100 üstü çalışanı olan işletmelerde ortaya çıktığı görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda KOBİ'lerin genel olarak maliyet yönetiminin farkındalığına sahip oldukları tespit edilmiştir. İşletmecilik açısından, üretim açısından maliyetlerin sağlıklı hesaplanması ve karar sürecinde bunlardan en etkin şekilde yararlanılması konusunda işletmelerin olumlu görüşleri ortaya konulmuştur. İşletmeler bu farkındalığa sahip olmakla beraber iş yaşamında bu teknikleri neden eyleme geçiremedikleri sorusunun yanıtını yine maliyet oluşturmaktadır. Çünkü ölçek bakımından küçük işletmeler bu sistemin kurulup işletilmesinin kendilerine ek bir maliyet getirmesinden dolayı çekince gösterdikleri tespit edilmektedir. Ölçek yapısının büyümesiyle işletmelerin bu çekinme davranışlarının ortadan kalktığını görmekteyiz.

Çalışma yaptığımız işletmelerde yönetim kültürü olan, kendi organizasyonlarında fonksiyonlaşmaya önem vermiş yapıların bu farkındalığa sahip oldukları görülmekte bu işlemleri yürütecek departman ve personele sahip oldukları görülmektedir.

KOBİ'lerde maliyet yönetimi kültürünü artırıcı faaliyetler için başta devlet, mesleki kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri gibi pek çok kurum ve kuruluşa görevler düşmektedir. Bu kapsamda işletmelere seminer, eğitim ve kurslar düzenlenmelidir. Bu alanda getirilecek teşvikler teknoloji desteği veya uzman eleman istihdamını özendirici (sigorta vb) teşvikler işletmelerde bu kültürün gelişmesine olumlu katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Acar, D. Tolunay, A. Alkan, H. (2004) “ Devlet Orman Fidanlık İşletmelerinde Maliyet Yönetimi Çabaları Ve Maliyet Yönetiminin İşletme Başarısındaki Rolü” Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, s 1, ss 101-118.
- Alkan, H. (2001) “İşletme Başarısında Maliyet Yönetiminin Rolü Ve Maliyet Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar” Süleyman Demirel Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, s 2, ss 177-192.
- Altınbay, A. (2006) “Etkin Bir Maliyet Yönetim Sistemi Olarak Hedef Maliyetleme Sistemi ve TMMT Uygulaması” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s 141-164.
- Ardıç, M. Öndeş, T. Öztürk, A. (2012) “Maliyet Yönetimi Yaklaşımları Ve Devlet Orman İşletmelerinde Uygulanabilirliklerinin Araştırılması” Muhasebe ve Finansman Dergisi, ss 1-26.
- Demir, Ö. Gül, M. (2015) “Üretim Yapan Kobi'lerde Karar Sürecine Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkileri: Trb1 Bölgesinde Yapılan Bir Araştırma” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s 2, ss 171-191.
- Demir, F. Çiftçi, Y. (2017) “Maden İşletmelerinde Maliyet Muhasebesi Sistemi: Bir Mermer İşletmesinde Uygulama” Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, s 49, ss 596-606.
- Demirkutlu, Karakaya F. (2015) “Maliyet Yönetimi Ve KOBİ'lerin Farkındalıkları: Ampirik Bir Çalışma” Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s 2, ss 39- 62.
- Karcıoğlu, R. Öztürk, M. (2014) “İMKB'ye Kayıtlı Sanayi İşletmelerinin Maliyet Yönetim Sistemlerini Uygulama ve Uygulamama Nedenlerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma” Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s 1, ss 477-496.
- Kartal, A. Bozok, M, S. (2011) “ Çağdaş İşletme Çevrelerinde Maliyet Yönetimi” Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, s 1, ss 1-12.
- Koroğlu, Ç. Dendeş, A. E. (2017) “Üretim İşletmelerinin Maliyet Hesaplama Yöntemlerinin İncelenmesi: Aydın İli Örneği” Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s 4, ss 265-284.
- Saban, M. İrak, G. G. (2009) “Çağdaş Maliyet Yönetimi Sistemlerinden Sürece Dayalı Faaliyet Tabanlı Maliyetleme” Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s 5, ss 97 – 108.

- Titiz, İ. Çetin, A, C. (2000) “Karar Almada Geleneksel Maliyet Yönetimi Yaklaşımında Yaşanan Gelişmeler ve Stratejik Maliyet Yönetimi” Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, s 2, ss 121-138.
- Yalçın, S. (2006) “Rekabet Avantajı Sağlamada Stratejik Maliyet Yönetiminin Muhasebe Uygulamalarıyla İlişkileri” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s 15, ss 15-34.
- Yürekli, E. (2017) “KOBİ’lerde Yönetim Ve Maliyet Muhasebesinin Stratejik Karar Alma Üzerine Etkisi” Muhasebe ve Finansman Dergisi, ss 137-168.
- Yüzbaşıoğlu, N. (2004) “İşletmelerde Stratejik Yönetim Ve Planlama Açısından Stratejik Maliyet Yönetimi Ve Enstrümanları” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi s 12, ss 387-410.